Қобилиятлар ва шахснинг касбий шаклланиши

Маъруза режаси

1. Қобилиятлар тўғрисида умумий тушунча
2. Қобилият ва унинг турлари
3. Шахснинг касбий шакилланишида қобилият ва истеъдоднинг ўсиши
4. Қобилият структураси

Қобилиятлар тўғрисида умумий тушунча

Қобилиятлар кишининг шундай психологик хусусиятларидирки, билим, кўникма, алакалар орттириш шу хусусиятларга боғлиқ бўлади

- Қобилиятлар билим, кўникма, малакаларни эгаллашда намоён бўлса ҳам, билимлар ва кўникмаларни эгаллаш билан боғланиб қолмайди

. Қобилиятлар ва билимлар, қобилиятлар ва кўникмалар, қобилиятлар малакалар айнан бир-бирига ўхшаш эмас

- Қобилиятлар – бу имконият, у ёки бу ишда маҳоратнинг зарур даражаси эса воқеликдир. Болада намоён бўлган мусиқий қобилият унинг мусиқачи бўлиши учун бирон бир даражада гаров бўла олмайди. Боланинг мусиқачи бўлиши учун унга махсус таълим берилиши, педагог ва бола намойиш қилган қатъийлик, саломатликнинг яхши бўлиши, мусиқа асбоби, ноталар ва бошқа кўплаб шарт-шароитлар бўлиши зарур. Буларсиз қобилиятлар ривожланмай турибоқ сўниб кетиши мумкин.

Қобилият ва унинг турлари

1

- Кишилар турли соҳалардаги фаолиятларида – меҳнат, ўйин, ўқиш ва ижодиётда бирор нарсани тез ёки секин бажаришлари билан бир-бирларидан фарқ қиладилар

2

- . Баъзи бир одам бир ишни секинлик билан бажарса, бир киши тезлик билан бажаради. Айрим кишиларнинг фаолиятлари самарали, серунум бўлса, бошқаларники эса кам унум бўлади

3

- . Кишилар фаолиятининг мана шу хусусиятига қараб, биз уларнинг қобилиятлари қандайлигини аниқлаб оламиз.

Қобилият ва унинг турлари

- Кишилар турли соҳалардаги фаолиятларида – меҳнат, ўйин, ўқиш ва ижодиётда бирор нарсани тез ёки секин бажаришлари билан бир-бирларидан фарқ қиладилар. Баъзи бир одам бир ишни секинлик билан бажарса, бир киши тезлик билан бажаради. Айрим кишиларнинг фаолиятлари самарали, серунум бўлса, бошқаларники эса кам унум бўлади. Баъзи одамлар ўз ишларида ижодий, оргинал усулларни кўпроқ қўлланса, баъзи бир кишиларнинг ишларида эса бундай усуллар камроқ кўринади. Кишилар фаолиятининг мана шу хусусиятига қараб, биз уларнинг қобилиятлари қандайлигини аниқлаб оламиз.

Шахснинг касбий шакилланишида қобилият ва истеъдоднинг ўсиши

- Ҳар бир одамнинг қобилият ва истеъдоди тараққиёт маҳсулидир. Инсоннинг қобилияти унинг туғма лаёқати асосида, муҳитга боғлиқ равишда олаётган таълим-тарбиясига қараб, шунингдек кишининг ўз устида ишлаши билан боғлиқ ҳолда ўсиб, камол топиб боради, шунга асосланган холда шахснинг маълум бир касбга нисбатан қизиқишлари намоён бўлади. Инсон ўз моҳияти билан ижтимоий табиий узвийдир. Шунинг учун ҳам унга хос бўлган барча руҳий ҳолат ва жараёнлар табиий кучга, ҳаётий кучга эгадир. Бу табиий кучлар ҳар бир инсонга ота-онадан бевосита ўтади ва улар инстинктлар, туғма лаёқатлар тариқасида ижтимоий муносабат ва фаолият жараёнида намоён бўлади бу эса келажакдаги танлаган касбга таъсирини кўрсатиши мумкун.

Шахснинг касбий шакилланишида қобилият ва истеъдоднинг ўсиши

Ҳар бир одамнинг қобилият ва истеъдоди тараққиёт маҳсулидир.

Инсоннинг қобилияти унинг туғма лаёқати асосида, муҳитга боғлиқ равишда олаётган таълим-тарбиясига қараб, шунингдек кишининг ўз устида ишлаши

. Бу табиий кучлар ҳар бир инсонга ота-онадан бевосита ўтади ва улар инстинктлар, туғма лаёқатлар тариқасида ижтимоий муносабат ва фаолият жараёнида намоён бўлади бу эса келажакдаги танлаган касбга таъсирини кўрсатиши мумкун

Қобилиятлар структураси

- Қобилиятлар аввалом бор умумий ва махсус турларга бўлинади ва ҳар бирининг ўз психологик тизими ва тузилиши бўлади. Шахснинг умумий қобилиятлари унлаги шундай индивидуал сифатлар мажмуики, улар одамга бир қанча фаолият соҳасида ҳам муваффақиятли фаолият кўрсатиш ва натижаларга эришишга имкон беради. Масалан, техника олий ўқув юртининг талабаси ҳам ижтимоий-гуманитар, ҳам аниқ фанлар, ҳам техника фанлари соҳасидаги билимларни ўзлаштира олади. Бунда унга умумий билимдонлик, ҳаётий мақсадлар, нутқ қобилиятлари, тиришқоқлик, чидам, қизиқувчанлик каби ыатор сифатлар ёрдам беради

Этиборингиз учун рахмат